

Træk af Gjesings historie (4)

Kirsten Beiter Andresen, Elmevangen 10, har velvilligt tilsendt os nedenstående artikel.

Den omtalte Ellen Margrethe Hansen var datter af den sidste møller på Spangsbjerg Mølle Termann Tranberg Hansen.

Som det vil være bekendt har ejerne omkring Spangsbjerg Mølle haft stor betydning for Gjesing gennem tiderne.

August 1998

Mit indlæg er resultat af Poul Højbaks opfordring i Gjesing Postens juni nummer, til at fortælle om det gamle Gjesing i enhver tænkelig henseende.

Barndom i Spangsbjerg Møllegård

Jeg kendte Ellen Margrethe Hansen personligt i en årrække. Hendes farfar Hans Chr. Hansen var møller og ejede Krogesgård ved Tjæreborg. Han købte senere Spangsbjerg Mølle og Spangsbjerg Møllegård med tilhørende jorder (se illustration!). Her blev Ellen Hansens far Termann Hansen, født i 1865.

I 1902 overtog hendes far møllen, hvor hun voksede op sammen med 8 søskende (hun blev født i 1906).

Gjesing gamle skole

De gik i den gamle skole, som blev revet ned for nogle år siden. På stedet, hvor skolen lå, er der rejst en sten med inskription (stenen står midt i rundkørselen ved Gjesing Centret – se foto!)

Børnene gik dengang i skole i træsko den lange vej fra Spangsbjerg Mølle; de skulle komme hjem fra skolen om middagen for at spise. De måtte tit løbe for at nå rettidigt tilbage til skolen.

Spangsbjerg Mølle som kartoffelmelsfabrik

Efter flere år blev møllen omdannet til kartoffelmelsfabrik, som jeg har fået det fortalt, og jorderne, hvor i dag Vognsbølparken og Spangsbjerg hospital ligger, overgik til Esbjerg kommune.

Billedtekst: Ellen Margrethe Hansen med sin mor, Johanne Hansen, og far, Termann Tranberg Hansen samt lillebror.

Alle illustrationer uden navn er venligst udlånt af Kirsten Beiter Andresen.

Ovenstående billede af Spangsbjerg Mølle sad som dørstykke i en gård i Rousthøje. Dørstykket er malet mellem 1857 og 1871.

Gjesings historie 1-24

**TRÆK AF
GJESINGS
HISTORIE**

Stenen midt i rundkørselen ved Gjesing Centret.
(Foto: Poul Højbak)

Den sidste bygning, der har hørt under Spangsbjerg Mølle, blev revet ned for et par år siden. Den lå på hjørnet af Spangsbjerg Møllevej og Hospitalsvej. Selve møllen brændte i øvrigt flere gange.

Dette var mest om de ydre forhold, som Ellen Margrethe Hansen voksede op med og under.

Tiden imellem hendes opvækst i Gjesing og tiden i Bramminge ved jeg følgende om:

Selskabsdame på Sjælland

Hun var i nogle år en slags husholderske / husfaktotum / selskabsdame hos kammerjunkerinde Salicath i København. Hun havde feriebolig ved Tisvildeleje, hvortil frk. Hansen naturligvis fulgte med i nogle uger om sommeren.

Ligesom Laura i "Matador"

Ligesom Laura i "Matador" modtog frk. Hansen en ærefuld og også økonomisk erkendtlighed for lang og tro tjeneste. Dog blev det ikke til nogen medalje for hendes 10 år hos Salicath's, i modsætning til Laura, der havde tjent familien Varnæs i 25 år. Men hun fik hvert år i resten af sin levetid et beløb, som de seneste år var steget til 500 kr., som hun modtog hen imod juletid (se illustration!).

Kong Frederik IX

I helårsboligen i Bredgade i København kom den daværende kronprins Frederik, dronning Margrethes far, tit på besøg. Ellen

Hansen åbnede ofte døren for ham; men en gang, hun havde været ude i byen, var det kronprins Frederik, der åbnede døren for hende, da hun kom tilbage!

Ellen Hansens far i Bramminge

Ellen Hansens far levede en årække i Bramminge. Da hans kone døde i 1940, rejste Ellen Hansen hjem til ham og passede ham i flere år til hans død i 1953.

Bor til leje i vores hus

Personen Ellen Margrethe Hansen var meget speciel. Da jeg lærte hende at kende, var jeg 11 år gammel. Mine forældre havde købt det store hus i Jernbanegade 12 i Bramminge. Min far drev herreekviperingsforretningen "Engelsk Beklædnings Magasin" i Bramminge. Her kontaktede E. Hansen efter sin fars død min far, og de fik en aftale om, at hun kunne leje sig ind på 1. Sal i vores hus, og min far kunne tilbyde hende tilretning af sine kunders tøj

Som delvist eksistensgrundlag. Efter ca. 15 år flyttede hun om i Elmegade, hvor hun boede adskillige år. Derefter kom hun i en høj alder på alderdomshjemmet "Solgården", også i Bramminge, hvor hun boede til sin død som 92 årig (1997). Hun blev aldrig gift.

Det var i grove træk hendes levnedforløb, som jeg kender til det.

Her – på hjørnet af Spangsbjerg Møllevej og Hospitalsvej – lå den sidste bygning, der har hørt under Spangsbjerg Mølle. Den ny bebyggelse hedder: - ja, hvad andet end "Spangsbjerg Møllegård".

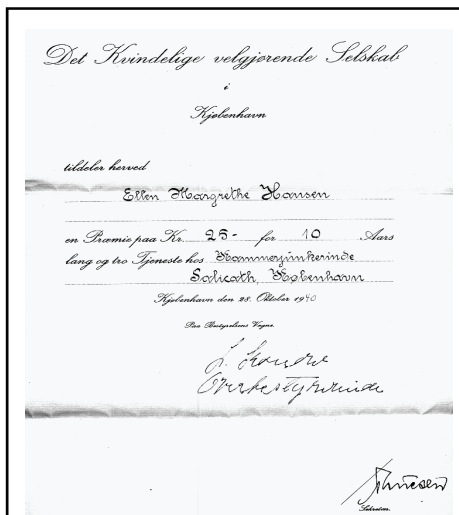
(Foto: Poul Højbak)

Børne-trækplastre

Så vil jeg fortælle nogle træk fra hendes hverdag: Jeg, min lillebror og lillesøster var jævnligt på besøg oppe hos hende, da hun boede på 1. sal i vores hus. Hun var en meget myndig dame, lattermild alligevel, spændende, ikke som folk er flest. Hun havde nogle "børne-trækplastre", usædvanlige ting, vi måtte lege med, når vi besøgte hende, bl. a. en stor vase, i form af en sølvsvane, op i hvilken vi skulle ramme brikkerne fra et gammelt loppespil af ben (ikke plastic!). Så sad vi på gulvet og øvede os, mens hun syede gardiner for den lokale gardinforretning, lagde benklæder op til kunderne i min fars forretning, maskede strømper op for byens damer, eller vendte flipper på byens herrers manchetskjorter (så holdt skjorterne til en ny omgang "slid", og så var der jo sparet penge).

Ikke mange penge at gøre med

Hun havde ikke mange penge at gøre med, det lagde hun ikke

Det Kvindelige velgjørende Selskab

På dokumentet står der: Det Kvindelige velgjørende Selskab i Kjøbenhavn tildeler herved Ellen Margrethe Hansen en Præmie på kr. 25,- for 10 Års lang og tro Tjeneste hos Kammerjunkerinde Salicath, Kjøbenhavn. Kjøbenhavn den 28. Oktober 1940. På Bestyrelsens Vegne (navn), Overbestyrerinde.

selv skjul på, så hun tjente til livets underhold ved ovennævnte beskæftigelser. Hun syede f. eks. og så dukketøj til mine og min søsters dukker, på min mors bestilling. Det fik vi så i jule- eller fødselsdagsgave.

Zig-zagge

Min ældste datter, som i dag er 32 år, kan også huske "Hanse", som hun kaldte hende. Også hun fik lov til at lege med loppespillet og sølvsvanen, etc., og hun måtte sågar engang imellem på "Hanse"s skød, sy zig-zag på en tøjrest, mens "Hanse" diskret styrede lidt med. For en 2-3 årig var det alletiders, så det lød tit: "Op til 'Hanse' og zig-zagge!"

Juletræ

Som sagt havde hun ikke mange penge, og en ting som et juletræ ville hun i hvert fald ikke bruge penge på. En advent, hvor jeg nok har været omkring 12 år, syntes jeg, at det var så synd for hende, at hun skulle holde jul uden et juletræ, at jeg lavede noget julepynt, som jeg gik op til hende med og spurgte, om jeg ikke nok måtte pynte hendes store kongevin, en plante, til hende. Det måtte jeg gerne, og hun var da også glad for sit "juletræ", så vidt jeg husker.

Egetræs dragkisten

Men selv om det var småt med pengene, var hendes skønne, gamle møbler og inventar skam ikke til salg! Hun havde en kæmpestor, pragtfuld udskåret egetræs dragkiste, som havde stået på Spangsbjerg Mølle og før det, på t "Krogsgård" ved Tjæreborg. Og måske pga. det sidste, var "Tjæreborgpræsten", Eilif Krogger, interesseret i at købe den. Han havde i hvert fald fundet ud af, hvor kisten befandt sig, og en dag aflagde han Ellen T. Hansen et besøg i Bramminge. Han ville jo meget gerne købe kisten, og med de overtalelses- og forhandlings-evner (og økonomiske midler), han havde, skulle man tro, at han havde fået lov at købe den. Men nej - ikke hos frk. Hansen!: Den slags havde virkelig så stor affektionsværdi, at man skulle være i yder-

yderste nød for at skille sig af med den. Det ville næsten være som at sælge en del af sig selv! Så den gode Tjæreborgpræst måtte for en gangs skyld gå med uforrettet sag!

Den sidste møller på Spangsbjerg Mølle - Ellen Margrethe Hansens far som ældre.

Spangsbjerg Mølle måtte - ligesom andre vind- og vandmøller - nedlægges da elektriciteten holdt sit indtog. Dette skete i 1917.

"Lyntoget"

Når hun færdedes ude i byen, bl. a. på indkøb, var hun et kendt og særpræget indslag i bybilledet. Hun blev kaldt "lyntoget", fordi hun virkelig gik lynhurtigt og målrettet og med blikket rettet stift fremad (Byens bedste børn morede sig lidt over det - de værre gjorde vistnok lidt nar.).

Sukkermadder

Hun levede meget spartansk. Tit spiste hun i løbet af en dag kun rugbrød med sukker: hendes elskede sukkermad. Alligevel var hun aldrig syg.

Menneskesky

Hun brød sig ikke om at omgås andet end nogle få mennesker, var lidt menneskesky. Det blev værre med alderen. Hun brød sig ikke om at blive fotograferet. Når hun var med til vores familiefester, og der blev fotograferet i hendes nærhed, vendte hun sig væk, eller satte en hånd, så den dækkede for ansigtet. Derfor tror jeg ikke, der findes ret mange fotos af hende som voksen.

Under kommando

Et par gange passede hun os tre børn, mens vores forældre var i udlandet. Så kom vi under kommando: Vi skulle have forklæde på, når vi spiste. Og hvis vi glemte at lukke døren ud til gården, kostede det 5 øre!

På besøg i Gjesing

Da hun boede i Elmegade i Bramminge, var jeg i 1973 flyttet ind på Bjørnevej 2 i Gjesing. Da hentede jeg hende dertil, så hun kunne se vores nye hjem. Jeg kørte hende også hen til hendes "gamle steder" her i Gjesing. Hun genopfriskede endnu en gang sine barndoms minder for os.

Døren var lukket

Efter at hun i Bramminge var flyttet til Elmegade, skete det oftere og oftere, at hun ikke lukkede op, når man bankede på hendes dør - hverken for min mor, for mig, eller for nogen anden, selvom vi havde hørt hende indenfor døren, før vi bankede på. Og de gange, vi blev lukket ind, blev det mere og mere tydeligt, at hun egentlig helst ville være alene. Så til sidst holdt vi op med at besøge hende.

Nogle år senere kom hun så på "Sølgården", alderdomshjemmet i Bramminge.

Ellen Hansen testamenterede sine gamle møbler og en del af det øvrige bohavet til Esbjerg Museum.

En brik i et puslespil

Hermed slutter jeg min beretning om en af døtrene af den sidste møller på Spangsbjerg Mølle. Det var selvfølgelig kun en lille brik i det puslespil, der udgjorde hendes liv. Men forhåbentlig kan det også bruges til en brik i det puslespil, der hedder "Gjesings fortid".

*Kirsten Beiter Andresen
Elmevangen 10
6715 Esbjerg N*

Gjesings historie 1-24

**TRÆK AF
GJESINGS
HISTORIE**